

Anna KUCHARSKA*

15 lat po liberalizacji rynku energii w Austrii – ewolucja i perspektywy

STRESZCZENIE: Austria jest niewielkim państwem, ale o dość wysokim zapotrzebowaniu energetycznym.

Nie posiada własnych złóż surowców energetycznych, a do tego brak dostępu do morza pociąga za sobą zależność od innych państw w kwestiach tranzytowych. Kraj jest położony w centrum Europy, dzięki czemu krzyżuje się w nim wiele międzynarodowych tras przesyłu, ale równocześnie sprzyja to łatwemu uzależnieniu od importu. W tych mało sprzyjających warunkach geopolitycznych przyszło Austrii mierzyć się w drugiej połowie XX w. z koniecznością kształtowania polityki energetycznej, która gwarantowałaby bezpieczeństwo energetyczne państwa i jednocześnie spełniała normy środowiskowe. Austria wcześniej dostrzegła potencjał odnawialnych źródeł energii, w szczególności hydroenergii, wykorzystując w ten sposób szczególną topografię kraju. Pod względem udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitej produkcji energii elektrycznej w kraju Austria należy do nielicznych pionierów energetyki odnawialnej w Europie. Sukcesem tego państwa była też dokonana w 2001 r. liberalizacja rynku energii elektrycznej, którą Austria przeprowadziła najszybciej spośród państw członkowskich Unii Europejskiej. Liberalizacja umożliwiła zasadniczą reorganizację struktury austriackiego rynku energii z korzyścią dla odbiorców końcowych. Nie udało się jednak zrealizować w pełni wszystkich założonych celów i Austria wciąż stoi przed pewnymi wyzwaniami związanymi z kształtowaniem rynku. Należą do nich, z jednej strony, kwestie wewnętrzne, takie jak wciąż wysoka koncentracja na rynku w obszarze sprzedaży energii. Z drugiej strony, budowa jednolitego rynku w Unii Europejskiej i konsolidacja z rynkami Europy Środkowo-Wschodniej wymagają dalszych działań w zakresie dostosowywania struktury austriackiego rynku energii. W artykule dokonano analizy zarówno

* Mgr, doktorantka, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych, Uniwersytet Jagielloński, Kraków;
e-mail: anna.m.w.kucharska@gmail.com

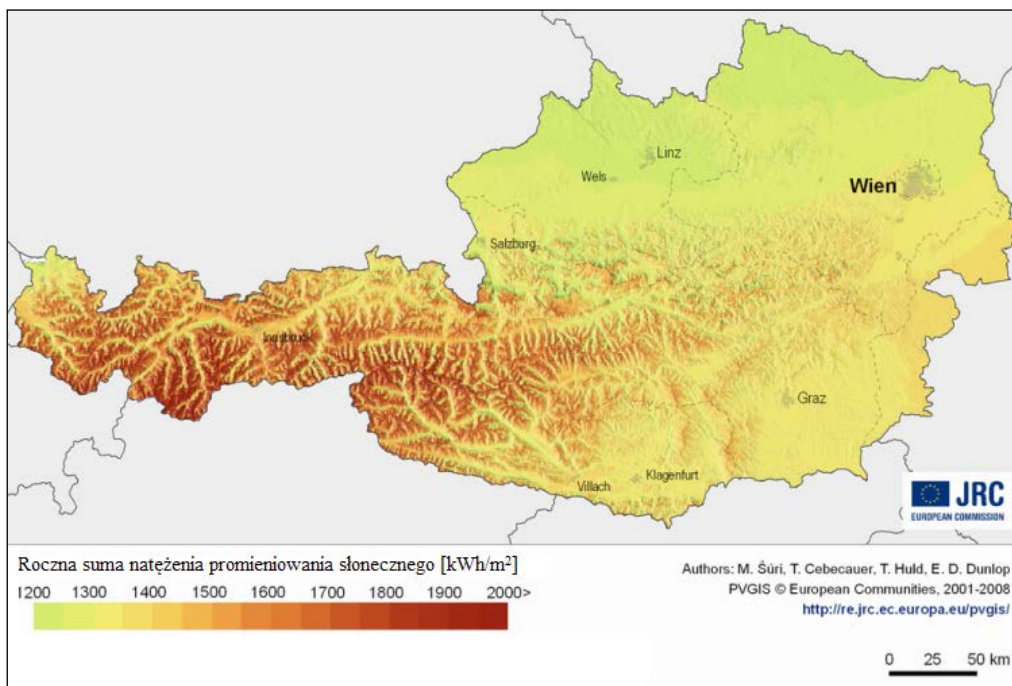
podstaw, jak i samego procesu kształtowania rynku energii w Austrii, jego oceny i przeglądu bieżącej sytuacji stanu energetyki w państwie.

SŁOWA KLUCZOWE: rynek energii, liberalizacja, Austria

1. Zagadnienia wstępne liberalizacji w Austrii

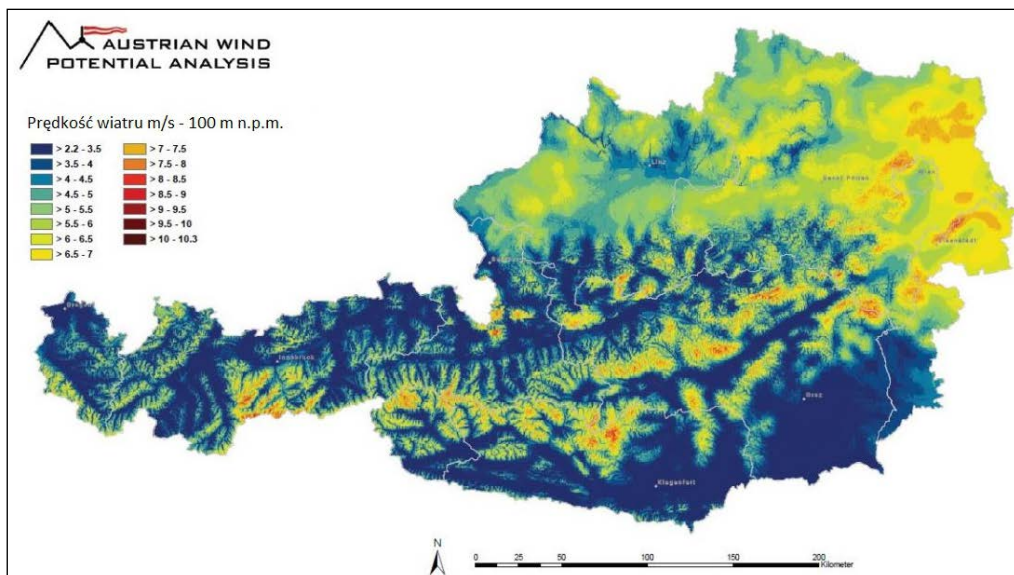
1.1. Warunki tworzenia polityki energetycznej w Austrii

Republika Austrii to stosunkowo niewielkie państwo o powierzchni prawie 84 km², z liczbą mieszkańców wynoszącą około 8,5 mln (Geografie...). Geograficznie jest usytuowana w Europie Centralnej, bez dostępu do morza i własnych złóż surowców energetycznych, na terenie w dominującej części górzystym, o raczej słabym nasłonecznieniu (rys. 1) i niskim potencjale energetycznym wiatru (rys. 2). Spory potencjał znajduje się natomiast w hydroenergii ze wzglę-

Rys. 1. Roczne nasłonecznienie w Austrii
Źródło: PVGIS © European Union, 2001–2008

Fig. 1. Yearly sum of global irradiation in Austria (source: Poyer GmbH)

Rys. 2. Prędkość wiatru w Austrii
 Źródło: Austrian Wind Potential Analysis

Fig. 2. Wind speed in Austria (source: Austrian Wind Potential Analysis)

du na specyfikę topograficznego ukształtowania terenu i obfitość wód. Austria dość wcześnie dostrzegła ów potencjał i zaczęła go wykorzystywać.

Krajowa produkcja energii nie jest jednak wystarczająca dla potrzeb konsumentów, stąd import energii i surowców energetycznych odgrywa dużą rolę w bilansie energetycznym tego państwa. Dobre warunki do rozwoju importu stwarza centralne położenie Austrii w Europie, które sprzyja krzyżowaniu się sieci transgranicznych na jej terytorium, a także wymianie energii z krajami sąsiedzkimi. Równocześnie jednak oznacza to, że w kwestiach tranzytu Austria jest zdana na pośrednictwo innych państw.

W tych mało sprzyjających warunkach geograficznych przyszło Austrii mierzyć się w drugiej połowie XX w. z koniecznością kształtowania polityki energetycznej przy zachowaniu priorytetów bezpieczeństwa energetycznego oraz coraz wyraźniej rysującej się potrzeby ochrony środowiska i klimatu. Proces kształtowania rynku energii elektrycznej jest skomplikowany, jednak w przypadku Austrii udało się go sprawnie przeprowadzić. W ciągu minionych lat austriacki rynek energii ewoluował stosownie do zmieniających się warunków wewnątrz państwa i na arenie międzynarodowej. W bieżącym roku wypada piętnasta rocznica liberalizacji, stąd tym bardziej warto przyjrzeć się procesowi formułowania rynku energii w Austrii i płynącym z tego doświadczeniom.

1.2. Systematyka studium przypadku Austrii

Równoległe do liberalizacji rynku energii elektrycznej przebiegał w Austrii również proces uwolnienia rynku gazu. W niniejszej pracy stosuje się jednak ograniczenie rozważań do rynku energii elektrycznej w celu zachowania przejrzystości wywodu i możliwie rzetelnego przeprowadzenia analizy przebiegu jednego procesu. Studium przypadku, jakie stanowi w niniejszej pracy Republika Austrii, ma na celu analizę transformacji rynku energii na podstawie wyróżnionych najważniejszych elementach o charakterze pozaspółcznym z punktu widzenia nauk politycznych i stosunków międzynarodowych, konieczne w procesie liberalizacji oraz przy uwzględnieniu członkostwa w Unii Europejskiej. Wspomniane elementy obejmują zatem w tej pracy następujące zagadnienia:

- ◆ prawne – prawodawstwo Unii Europejskiej regulujące przebieg reform rynku energii w kierunku liberalizacji z określeniem najważniejszych celów i założeń, a w świetle unijnych regulacji – najważniejsze państwowe akty prawne dotyczące reformy rynku energii elektrycznej w Austrii;
- ◆ instytucjonalne – dotyczące najważniejszych organów działających na rynku energii;
- ◆ geopolityczne – determinujące formułę wszelkich strategii energetycznych w danym państwie, np. położenie geograficzne, ukształtowanie terenu, własne złoża surowców energetycznych, możliwości wymiany międzynarodowej i współpracy regionalnej z państwami sąsiadującymi;
- ◆ dotyczące bezpieczeństwa energetycznego – odnoszące się do gwarancji dostaw w perspektywie krótko- i długofalowej, zagadnień związanych m.in. z dywersyfikacją źródeł energii i magazynami energii; zasadniczo to zagadnienie stanowi cel, do którego dążą państwa w ustanawianiu polityki energetycznej i określaniu strategii na przyszłość.

Elementy związane z obszarem społecznym oraz ekonomiczno-gospodarczym zostały pominięte, ponieważ stanowią na tyle obszerny zbiór zagadnień, że nie byłoby możliwe przeprowadzenie w niniejszym artykule ich rzetelnej analizy. Niemniej jednak należy mieć na uwadze ich znaczenie i wpływ wszystkich elementów na siebie w procesie kreowania zliberalizowanego rynku energii w Austrii.

1.3. Kluczowe elementy pojęcia liberalizacji i rynku energii

W ogólnym ujęciu zadaniem polityki energetycznej jest określanie ram działalności i wytyczanie kierunków rozwoju sektora energetycznego, w tym rynku energii, z uwzględnieniem specyfiki społeczno-gospodarczej danego regionu oraz globalnych trendów (Hoffmann 2014). Czynnikiem regionalny ma o tyle istotne znaczenie, że Austria, będąc członkiem Unii Europejskiej, jest zobligowana do uwzględniania jej prawodawstwa w tworzeniu swojej polityki energetycznej.

Liberalizacja rynku energii ściśle łączy się z ustanawianiem zasad i tworzeniem pola dla międzynarodowej konkurencji podmiotów z obszaru energetyki. W tym celu potrzebne jest utworzenie sprawnego mechanizmu rynkowego, funkcjonującego na podstawie efektywnego prawodawstwa i monitorowanego przez odpowiednie organy regulacyjne (Szukalski red. 2006). Zatem konieczność formułowania narodowej polityki energetycznej służy organizacji wewnętrznego rynku energii w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw. W efekcie chodzi o zagwarantowanie odbiorcom dostępu do energii elektrycznej o charakterze stałym oraz o określonej jakości, w perspektywie zarówno krótko-, średnio-, jak i długoterminowej, po korzystnej ekonomicznie cenie i wreszcie z zachowaniem dbałości o środowisko.

Wyjątkowość i zarazem największa trudność rynku energii polega na tym, że popyt i podaż na energię muszą być zrównoważone w każdej jednostce czasu, a równocześnie jak dotąd nie opracowano jeszcze skutecznych i efektywnych metod magazynowania energii elektrycznej na dużą skalę (Wierziński 2014). Dodatkowo sektor energetyczny jest mocno powiązany z innymi rynkami (np. rynkami paliw), przez co ceny energii pozostają pod wpływem mechanizmów występujących na rynkach międzynarodowych (Szukalski red. 2006).

2. Założenia liberalizacji rynku energii w Unii Europejskiej

2.1. Cele liberalizacji Unii Europejskiej

Przynależność Austrii do Unii Europejskiej determinuje konieczność kierowania się wytycznymi Wspólnoty oraz implementację unijnych regulacji w zakresie rynku energii elektrycznej i procesu liberalizacji. Do podstawowych celów polityki energetycznej Unii Europejskiej, określonych w Traktacie z Lizbony, należy zapewnienie sprawnego funkcjonowania rynku energii, gwarancja bezpieczeństwa dostaw energii, wspieranie efektywności energetycznej, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz rozbudowa połączeń sieci energetycznych (Noty...).

Innym ważnym celem unijnej polityki energetycznej jest dążenie do utworzenia jednolitego rynku Unii Europejskiej. Do głównych założeń w tym zakresie należy przede wszystkim uwolnienie rynku energii dla konsumentów i rozdział działalności sieciowej od działalności w zakresie wytwarzania i obrotu w poszczególnych państwach. U podstaw tych założeń leży zwiększenie konkurencyjności na rynku energii, co w efekcie ma ułatwić zewnętrzną kontrolę nad poszczególnymi obszarami działalności w sektorze energetycznym, a także prowadzić w dalszej perspektywie do obniżki cen za energię. Pozytywnym skutkiem takich działań ma być m.in. wzrost konkurencyjności europejskiego przemysłu na świecie, który dzięki niższym kosztom za energię będzie mógł taniej wytwarzać dobra i usługi (Chmielewski 2009). Z tej przyczyny działania związane z liberalizacją rynku energii mają docelowo prowadzić do wzmocnienia gospodarki narodowej poszczególnych państw członkowskich, jak i europej-

skiej. Korzyści z tego tytułu mają również odnieść europejscy konsumenci, którzy w założeniu mogą liczyć na wzrost jakości usług świadczonych przez konkurujących ze sobą dostawców energii.

Ważnym elementem liberalizacji są aspekty dotyczące bezpieczeństwa dostaw, rozwoju infrastruktury, wzrostu efektywności i ochrony środowiska. Chodzi o to, aby straty energii w jej przesyłce oraz brak przerw w dostawach były jak najmniejsze. Zagadnienie pewności dostaw energii wiąże się z takimi kwestiami, jak rozbudowa i modernizacja infrastruktury energetycznej, w tym tworzenie magazynów energii na wypadek sytuacji kryzysowych. Z tym z kolei łączy się dalej inny element towarzyszący przekształceniom rynku energii, polegający na łączeniu krajowych sieci energetycznych z państwami sąsiadującymi, które mogą dostarczać energię w razie jej braków lub do których nadmiar energii może zostać wyeksportowany. Rozbudowa połączeń transgranicznych służy także wzrostowi stopnia dywersyfikacji, a poprzez to wzmocnieniu wewnętrznego bezpieczeństwa energetycznego.

2.2. Najważniejsze akty wykonawcze UE do liberalizacji rynku energii

Dla rozwoju krajowego, zliberalizowanego rynku energii, Austria musiała uwzględnić w krajowym prawodawstwie szereg unijnych aktów prawnych definiujących powyższe założenia w sektorze elektroenergetycznym. Kluczowe były zapisy wprowadzone w tzw. trzecim pakiecie energetycznym z 2009 r. Pakiet ten obejmuje następujące akty:

- ◆ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej ([Dyrektywa... 2009](#));
- ◆ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 714/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej ([Rozporządzenie... 2009a](#));
- ◆ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 713/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiające Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER) ([Rozporządzenie... 2009b](#)).

Głównym celem stawianym przez trzeci pakiet energetyczny jest dążenie do utworzenia w Unii Europejskiej jednolitego rynku energii elektrycznej, który zapewniłby wszystkim konsumentom niezakłócone dostawy energii, wyprodukowanej przy zachowaniu standardów ekologicznych i po cenie ukształtowanej w warunkach konkurencji rynkowej. Realizacja tego celu odbywa się poprzez ujednoczenie uprawnień regulatorów krajowych, koordynację zadań operatorów systemów przesyłowych (OSP), standaryzację zasad funkcjonowania i rozwoju sieci oraz ugruntowanie praw konsumentów. Trzeci pakiet energetyczny przewiduje również wprowadzenie dodatkowych narzędzi o charakterze regulacyjnym, które miałyby służyć dalszemu ograniczaniu szkodliwych dla rynku zachowań przedsiębiorstw oraz zwiększaniu stopnia konkurencji ([Czech 2012](#)).

W celu wspierania realizacji założeń trzeciego pakietu energetycznego zostały powołane odpowiednie organy. Utworzono Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER),

której zadaniem jest zapewnienie właściwej koordynacji działań regulatorów, kontrola współpracy pomiędzy operatorami systemów przesyłowych oraz nadzór nad przebiegiem procesu integracji na rynku energii. Do życia powołano również Europejskie Sieci Operatorów Systemów Przesyłowych Energii Elektrycznej (ENTSO-E), co stanowi sformalizowanie współpracy OSP (Trzeci... 2010).

3. Formalno-prawna organizacja rynku energii w Austrii

3.1. Prawo i strategię w zakresie liberalizacji austriackiego rynku energii

Podstawę prawną w Austrii dla realizacji zasad liberalizacji, przewidzianych także w prawie Unii Europejskiej, stanowią następujące akty prawne:

- ◆ Ustawa o Gospodarce Elektroenergetycznej i Organizacji (EIWOG 2010),
- ◆ Ustawa dotycząca Urzędu Regulacyjnego w Sektorze Energii Elektrycznej i Gazu Ziarnego (Energie-Control-Gesetz 2010),
- ◆ Ustawa dot. regulacji warunków działalności, zadań i kompetencji w zakresie rozrachunku transakcji oraz kształtowania cen dla zbilansowania energii (Bundesgesetz... 2000).

Ustawa o Gospodarce Elektroenergetycznej i Organizacji (EIWOG) z 2010 r. zreorganizowała zasadniczo obszar elektroenergetyki w Austrii. Obejmuje ona zarówno podstawowe przepisy prawne dotyczące energii elektrycznej, np. koncesjonowanie operatorów systemów dystrybucyjnych, jak również liczne bezpośrednie przepisy ustawodawcze na poziomie federalnym, np. określenie taryf za korzystanie z systemu. Reguluje także eksploatację sieci oraz ustanawia prawa i obowiązki OSP, dostawców i podmiotów zajmujących się sprzedażą energii elektrycznej. EIWOG określa również sposób ustalania opłat dostępu do systemu, tj. należności za świadczenie usług sieciowych (Elektrizitätswirtschaftsrecht... 2016). Szczegółowe zapisy w tym zakresie formułuje wymieniona w trzeciej kolejności ustawa tzw. rozrachunkowa, dotycząca rozrachunku transakcji oraz kształtowania cen.

Z kolei druga z wymienionych ustaw powołała do życia organ odpowiedzialny w sprawach energii elektrycznej: Austriacki Regulator Gospodarki Elektrycznej i Gazu Ziarnego (*Energie-Control Austria für die Regulierung der Elektrizitäts- und Erdgaswirtschaft* – E-Control). Regulator pełni funkcję od marca 2001 r. Kontrolę nad nim sprawuje austriackie Ministerstwo Nauki, Badań i Gospodarki.

Ważnym dokumentem jest również aktualnie obowiązująca Strategia Energetyczna Austrii (Energiestrategie... 2020). Dokument został przyjęty w 2010 r. i obowiązuje do roku 2020. W dużej mierze powtarza priorytety wyznaczone przez Unię Europejską dotyczące wsparcia dla implementacji europejskiego celu „3 × 20” (redukcja emisji gazów cieplarnianych, wzrost udziału brutto odnawialnych źródeł energii w krajowym zużyciu energii oraz wzrost efektywno-

ści wykorzystania energii), a także dotyczące wsparcia rozwoju wspólnego rynku energii. Stąd też dwa największe wyzwania wyszczególnione w austriackiej strategii obejmują zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii oraz zdecydowane obniżenie emisji gazów cieplarnianych. W tym celu dokument przewiduje implementację trzech najważniejszych działań: konsekwentne podnoszenie efektywności energetycznej, zmniejszenie zużycia energii poprzez oszczędzanie oraz zmniejszenie zależności od importu energii. Równocześnie tym działaniom powinno, według strategii, towarzyszyć podnoszenie udziału źródeł odnawialnych w całkowitej produkcji energii. Zgodnie z aktualną Strategią Energetyczną, Austria zamierza zwiększać efektywność energetyczną tak, aby zużycie energii elektrycznej w kraju malało. Celem jest osiągnięcie do 2020 r. poziomu konsumpcji energii z roku 2005 (*EnergieStrategie... 2010*).

W grudniu 2013 r. ustanowiono także program rządowy na następne 5 lat, który określa cele, wyzwania i liczne środki służące realizacji polityki energetycznej w Austrii. Zgodnie z tym dokumentem, celem rządu jest dążenie do stworzenia efektywnego systemu energetycznego z zachowaniem odpowiedzialności społecznej, gwarantującego bezpieczeństwo dostaw, spełniającego warunki konkurencji oraz przyjaznego środowisku (*Energy Policies... 2014*).

3.2. Instytucje i organy odpowiedzialne na austriackim rynku energii

Głównym organem odpowiedzialnym w kwestiach sektora energetycznego i kształtowania rynku energii jest austriackie Ministerstwo Nauki, Badań i Gospodarki, we współpracy w określonych kwestiach z innymi ministerstwami. Swoje kompetencje w kreowaniu polityki energetycznej, ustanawianiu poziomu subsydiów i wdrażaniu mechanizmów kontroli regulacyjnej wobec firm energetycznych posiadają także poszczególne kraje związkowe (*Energy Policies... 2014*).

Ważne funkcje sprawuje austriacki regulator, E-Control. Jest on autonomiczną instytucją prawa publicznego, co oznacza, że jego organy oraz członkowie nie są związani żadnymi instrukcjami i działają niezależnie od interesów rynkowych. W kompetencji regulatora leży wykonanie bezpośrednich federalnych czynności prawnych mających na celu wspieranie i monitorowanie uczciwej konkurencji na rynku. Do jego głównych zadań należy: regulacja rynku i tworzenie zasad jego funkcjonowania we współpracy ze wszystkimi uczestnikami rynku, kontrola przestrzegania celów dotyczących odnawialnych źródeł energii, opracowywanie reguł dla użytkowników i operatorów sieci we współpracy z OSP, sporządzanie kalkulatora taryfowego dla odbiorców końcowych. Istotną kompetencją austriackiego regulatora jest też rozpatrywanie skarg i rozstrzyganie sporów, jakie może wnieść każdy z podmiotów działających na austriackim rynku energii elektrycznej (*Behördenzuständigkeit... 2016*).

We współpracy z E-Control działa od 1 lipca 2002 r. Federalny Organ ds. Konkurencji (*Bundeswettbewerbsbehörde – BWB*). Podobnie jak austriacki regulator, BWB jest instytucją niezależną, podlegającą kontroli Ministerstwa Gospodarki. Do zadań BWB należy

przede wszystkim wzmacnianie i monitorowanie przestrzegania prawa konkurencji w Austrii (Die BWB... 2016).

4. Przebieg liberalizacji w Austrii

Austria rozpoczęła proces uwalniania rynku energii po wejściu w 1995 r. do Unii Europejskiej (Kwinta 2011). Cały przebieg został podzielony na trzy etapy. Pierwszy pakiet liberalizacyjny został rozpoczęty w 1996 r. W ramach tego etapu wprowadzono rozdział działalności sieciowej, tj. przesyłu i dystrybucji, od działalności w zakresie wytwarzania i obrotu. W 1998 r. nastąpiło częściowe otwarcie rynku na poziomie hurtowym (14 Jahre... 2015). Fakt, że na tym etapie nie przewidywano pełnego uwolnienia rynku, okazał się niekorzystny dla części odbiorców, przede wszystkim drobnych przedsiębiorców. W efekcie doprowadziło to do przyspieszenia kolejnych etapów procesu liberalizacji (Hofman-Pianka 2002).

Drugi pakiet liberalizacyjny rozpoczął się w 2001 r. Wtedy też, 1 października, nastąpiło pełne otwarcie rynku dla wszystkich odbiorców, w tym prywatnych gospodarstw domowych (14 Jahre... 2015). Tę datę uznaje się za symboliczny początek zliberalizowanego rynku energii w Austrii. Na tym etapie nastąpił rozdział w odniesieniu do organizacji i formy prawnej spółek w obszarze energetyki, a także wprowadzono regulowany dostęp do sieci według urzędowo określonych taryf, co oznacza, że od tej pory każdy konsument miał prawo wolnego wyboru dostawcy energii elektrycznej. Ponadto, w ramach tego pakietu liberalizacyjnego swoją działalność rozpoczął austriacki regulator E-Control, który przejął funkcje od pełniących je dotychczas rządów krajów związkowych, naczelników landów i ministra gospodarki. Utworzono także austriacką giełdę energii EXAA (*Energy Exchange Austria*), która w 2005 r. połączyła się z grupą CISMO (*Clearing Integrated Services and Market Operations*), zajmującą się m.in. zarządzaniem energią, działalnością doradczą, rozliczaniem transakcji na rynkach gazu i elektryczności oraz prowadzeniem rejestru certyfikatów emisji CO₂ (Kwinta 2011).

Trzeci pakiet liberalizacyjny zainicjowano w 2009 r. Miał on wymiar już nie tylko krajowy, lecz dotyczył także integracji europejskiej. Na tym etapie określono warunki skoordynowanego i równego dostępu do sieci na skalę europejską, a w odniesieniu do sieci europejskich utworzono wspólne reguły dla transgranicznego rynku energii. Na poziomie regulacji krajowych, w ramach obszaru przesyłu energii, nastąpił dalszy rozdział prawa własności (lub zastosowano środki równoważne), rozszerzono przepisy prawne dotyczące ochrony praw konsumenta, wprowadzono zapisy wspierające instalację inteligentnych systemów pomiaru do 2020 r. oraz wzmocniono pozycję austriackiego regulatora (Kwinta 2011).

5. Bilans liberalizacji

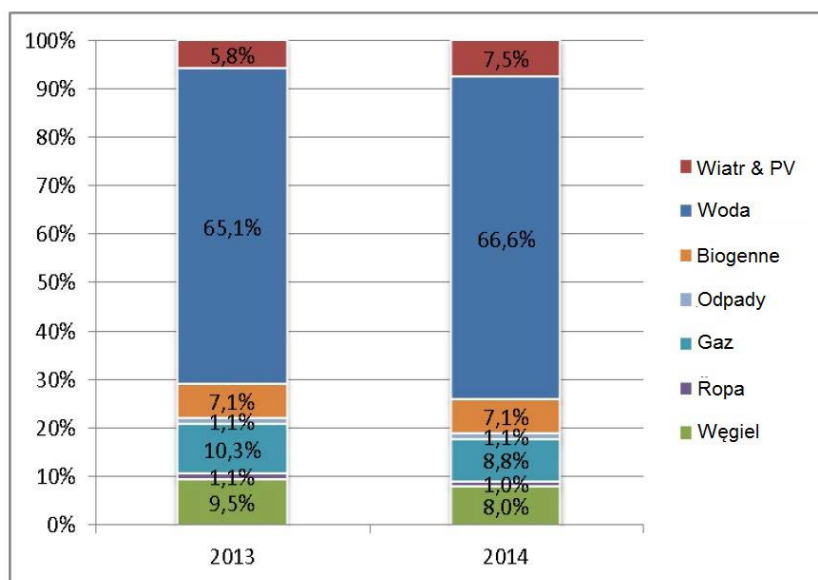
Bilans liberalizacji dokonanej w Austrii można ogólnie ocenić pozytywnie, przez niektórych jest nawet określany jako „historia sukcesu” (Fischer i Rosenkranz 2012). Nie podlega wątpliwości fakt, że prędkość, z jaką Austria wprowadziła proces liberalizacji rynku energii póki co nie ma sobie równych w Europie.

Do osiągnięć przeprowadzonego w Austrii procesu liberalizacji należy wzrost efektywności systemu energetycznego. Jest to widoczne po stabilizacji krajowego zużycia energii elektrycznej, które pozostaje od 2005 r. na podobnym poziomie (Energienstatus...2015). Uwolnienie rynku otworzyło odbiorcom końcowym możliwość wyboru dostawcy energii, dzięki czemu konsumenci mogą korzystać z ulepszonych usług i konkurencyjnego kształtowania cen za energię. Obecnie o względy klientów na austriackim rynku konkuruje ponad 147 dostawców prądu (E-Control... 2016).

Austriackie Ministerstwo Gospodarki zaznacza, że dzięki liberalizacji nastąpił znacznie mniejszy wzrost cen energii niż działałoby się to w scenariuszu bez liberalizacji. Pewną rolę w kształtowaniu cen odegrało m.in. znaczne obniżenie taryf sieciowych, które w innym wypadku mogłyby być przeniesione na konsumentów. Niższe ceny są szczególnie korzystne dla austriackiej gospodarki i podnoszenia jej międzynarodowej konkurencyjności. Według ministerialnych analiz w 2008 r. wzrost PKB o 1% mógł pochodzić z samych tylko reform sektora energii (14 Jahre... 2015).

Tym niemniej Austrię nadal czeka wiele wyzwań związanych z dalszym kształtowaniem i rozbudową rynku energii. Duże znaczenie odgrywa tu niemiecki model polityki transformacji energetycznej (*Energiewende*), który wiele państw członkowskich UE stara się naśladować. Polityka *Energiewende* stworzyła nowe warunki także dla austriackiego rynku energii, stawiając jednak wysokie wymagania w kwestii przemian systemu energetycznego, szczególnie w odniesieniu do struktury sieci przesyłowej (Jahresbericht 2015).

Również rozwój pełnej konkurencji na austriackim rynku energii jest wciąż ograniczany między przedsiębiorcami z uwagi na ich silne powiązania na płaszczyźnie prawnowłasnościowej. Od czasu liberalizacji koncentracja na rynku energii w Austrii nie zmieniła się w znaczący sposób i pozostaje na stałym poziomie, wynoszącym według wskaźnika Herfindahla-Hirschmana (HHI) 1769 dla gospodarstw domowych i 1685 dla przemysłu zgodnie z danymi za rok 2013 (Dokument roboczy...). Przyjmuje się, że wskaźnik HHI o wartości powyżej 1800 wskazuje na występowanie wysoce skoncentrowanego rynku. Zatem w przypadku Austrii wskaźnik ten sugeruje, że istnieje konkurencja na rynku, ale niedostateczna i wymagająca dalszego wsparcia. Prywatni dostawcy prądu posiadają nieliczne tylko udziały na rynku, podczas gdy dostawcy państwowi dominują w określonych krajach związkowych. W efekcie następuje ograniczenie rozwoju konkurencji oraz możliwości wyboru dla konsumentów. Z tego powodu tym ważniejsze są wybory dokonywane przez dobrze poinformowanych odbiorców. Jednak wskaźniki zmian dostawców energii, które w pewien sposób obrazują stopień świadomości konsumentów, są ni-

Rys. 3. Struktura krajowej produkcji energii elektrycznej
 Źródło: Energiedaten... 2014

Fig. 3. Structure of gross national electricity production (source: Energiedaten...2014)

skie. Od czasu otwarcia rynku energii jedynie 12% z około 5 milionów klientów zmieniło dotychczasowego operatora (14 Jahre... 2015). Jest zatem uzasadnione twierdzenie, że zupełny potencjał konkurencji rynkowej oraz niskich cen, jakie zliberalizowany rynek energii mógłby zaoferować, wciąż jeszcze nie został w Austrii osiągnięty.

6. Bieżąca sytuacja Austrii w obszarze energetyki

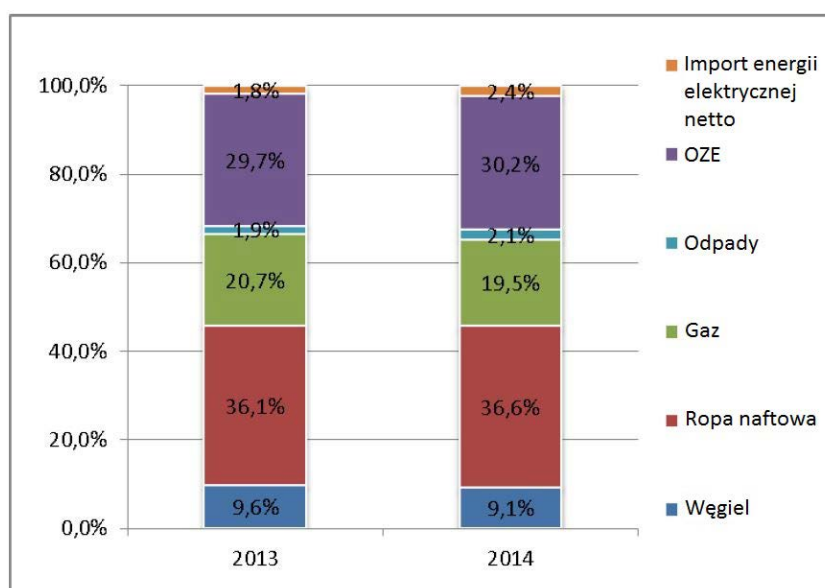
6.1. Mix energetyczny i konsumpcja energii

Z uwagi na fakt braku własnych złóż surowców energetycznych oraz górzyste ukształtowanie terenu, Austria miała możliwość rozwinięcia hydroenergetyki, której udział w krajowej produkcji energii wynosi około 66% (rys. 3). Hydroelektrownie czerpią ze stale dostępnych zasobów wodnych, wspomaganych zgromadzonymi rezerwami w zbiornikach i zaporach wodnych na wypadek przejściowych susz. Jednak austriacką hydroenergetykę czeka pewna weryfikacja za sprawą wprowadzonego Instrumentu Gospodarowania Zasobami Wodnymi (*Nationale*

Gewässerbewirtschaftungsplan – NGP) na lata 2009–2015 (NGP I) oraz 2016–2021 (NGP II). Celem tych działań jest zachowanie lub osiągnięcie dobrego ekologicznego i chemicznego stanu wód w kraju do 2027 r. W konsekwencji wdrażanych działań szacuje się, że nastąpi spadek produkcji energii z elektrowni wodnych o około 5–10% w skali rocznej (*Kraftwerkskarte... 2015*).

Austria nie ma możliwości rozwoju energii z wiatru i fotowoltaiki na dużą skalę z uwagi na uwarunkowania naturalne. Obecnie udział tych dwóch źródeł w krajowej produkcji energii wyniósł 7,5% w 2014 r. Odpady i związki biogenne zapewniły odpowiednio 1,1% i 7,1%. Resztę krajowej produkcji energii elektrycznej uzupełniają importowane surowce energetyczne, do których należy gaz ziemny (8,8%), węgiel (8%) i ropa naftowa (1%) (*Energiedaten... 2014*). Austria nie korzysta z energii jądrowej i za sprawą silnego lobby antyatomowego nie zamierza także w przyszłości włączyć tego źródła energii do krajowej produkcji.

Ogółem krajowa produkcja energii brutto wyniosła 65109 GWh w 2014 r., natomiast zużycie energii brutto w tym samym roku osiągnęło 68736 GWh (*Energiedaten... 2014*). Struktura zużycia energii wskazuje na wykorzystanie różnorodnych źródeł energii, a zatem dość wysoki stopień dywersyfikacji (rys. 4).

Rys. 4. Struktura krajowego zużycia energii brutto
Źródło: *Energiedaten... 2014*

Fig. 4. Structure of gross national energy consumption (source: *Energiedaten...2014*)

6.2. Ceny energii elektrycznej

Cena za energię elektryczną w Austrii dla niekomercyjnych odbiorców końcowych, na których zwykle najsilniej skupiają koszty transformacji w obszarze energetyki, składa się z trzech elementów:

- ◆ ceny za energię (włącznie z możliwą kwotą zryczałtowaną) – 37%; obejmuje koszty pozyskania i wytworzenia energii, koszty dystrybucji oraz koszty etykietowania,
- ◆ opłaty sieciowe – 26%; obejmują opłaty korzystania z sieci, koszty strat w sieciach oraz opłaty za usługi pomiarowe,
- ◆ podatków i opłat – 37%; podatek VAT, podatek od energii elektrycznej, ryczałt na rzecz energii elektrycznej produkowanej z odnawialnych źródeł, opłata eksploatacyjna oraz koszty wsparcia produkcji energii ze źródeł odnawialnych (*Fakten zum Strompreis...*).

Średnia cena za energię elektryczną wyniosła dla gospodarstw domowych w 2015 roku 20,1 centa za kWh. Z tego koszt energii i opłaty sieciowej wyniosły 12,6 centa za kWh. Podatki i opłaty wyniosły 7,5 centa/kWh. W przypadku przemysłu całościowa cena za energię elektryczną wyniosła w 2015 r. 12,5 centa/kWh, z czego udział kosztów za energię i opłaty sieciowe wyniosły 7,3 centa/kWh, a podatki i opłaty dalsze 5,2 centa/kWh. Ceny odzwierciedlają korzyści z rozwoju rynku energii, bowiem w przypadku gospodarstw domowych znalazły się one na poziomie z 2008 r. Odpowiada to obniżce cen o około 14% w stosunku do roku 2012. Natomiast ceny energii elektrycznej dla przemysłu spadły o około 5% poniżej poziomu z 2008 r. (*Preisverfall... 2015*).

6.3. Międzynarodowa wymiana energii

Atutem Austrii jest centralne położenie w Europie, dzięki czemu przez ten kraj przebiegają liczne połączenia transgraniczne, a w austriackiej miejscowości Baumgarten znajduje się znaczący geopolitycznie, jeden z największych w Europie, hub gazowy. Sprzyjające położenie geograficzne Austrii (wraz z wysokim zapotrzebowaniem na energię i brakiem własnych złóż surowców energetycznych) powoduje, że ma ona dość wysoki wskaźnik importu energii i surowców energetycznych. Jednak sieć połączeń transgranicznych sprzyja dwustronnej wymianie energii z krajami sąsiedzkimi.

Największymi eksporterami brutto samej tylko energii elektrycznej do Austrii były w 2014 r. Niemcy z ilością 13 142 GWh, a na drugim miejscu Czechy przesyłając 11 953 GWh. Całość importu energii brutto dla krajowego zużycia (tj. po odjęciu eksportu) w 2014 r. wyniosła łącznie 9275 GWh, z czego 71% miało miejsce w pierwszej połowie roku. W porównaniu do wcześniejszych dwóch lat, import wykazuje tendencję wzrostową. Eksport energii z Austrii odbywał się głównie do Szwajcarii, Lichtensteinu, Włoch, Słowenii oraz Węgier i wyniósł łącznie 11 437 GWh netto w 2014 roku (*Monitoring... 2015*).

Austria jest dość dobrze zintegrowana z wieloma rynkami energii elektrycznej w regionie. Częściowo jest połączona z rynkiem Środkowo-Wschodniej Europy, jednak z powodu przeciążonych łączy oraz niedostatecznej integracji rynków w tym obszarze, pełne powiązanie wciąż jest ograniczone. Z kolei zachodnia część kraju jest całkowicie zintegrowana z niemieckim systemem przesyłowym. Austria dzieli wspólny rynek hurtowy z Niemcami, poprzez który jest ona w pełni połączona z rynkami obszaru Europy Zachodniej i Północnej (*Energy Policies... 2014*). Jednak wymianę energii elektrycznej między Austrią i Niemcami charakteryzuje brak koordynacji z granicami państw sąsiedzkich. Powodem są niewystarczające moce transmisyjne połączenia niemiecko-austriackiego, w wyniku czego energia elektryczna jest przesyłana do Austrii przez Polskę i Czechy. W takiej sytuacji dochodzi okresowo do zjawiska tzw. kołowych (nieplanowanych) przepływów energii, które w efekcie destabilizują system przesyłowy w Polsce i Czechach, uniemożliwiając z kolei tym państwom zakontraktowaną wymianę energii z Niemcami (*ACER... 2015*).

W wyniku interwencji polskiego Urzędu Regulacji Energetyki, Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (*Agency for Cooperation of Energy Regulators – ACER*) wydała we wrześniu 2015 r. nie wiążącą prawnie opinię (*Opinion... 2015*), przy uwzględnieniu Rozporządzenia Komisji Europejskiej (*Rozporządzenie 2015/1222*), w której potwierdziła brak wyznaczania zdolności przesyłowych na granicy niemiecko-austriackiej i zaleciła rozdzielanie niemiecko-austriackiej strefy wymiany handlowej. W tej sytuacji Austria i Niemcy zobowiązały się do wprowadzenia procedur zarządzania ograniczeniami w przesyłach (*Agentur für die Zusammenarbeit...*). Działania w tym zakresie obejmują dwa cele strategiczne, których realizację przewiduje się na rok 2019: połączenie europejskich rynków środkowo-zachodnich z obszarem rynkowym Europy Środkowo-Wschodniej oraz wprowadzenie metod obliczania rozplywów mocy na granicach wymiany handlowej (*Engpassmanagement... 2016*).

6.4. Magazyny energii i koncepcja rynku mocy

Wysoka zależność od importu wymusiła na Austrii podjęcie działań służących wzmocnieniu bezpieczeństwa energetycznego kraju. W tym celu Austria zainwestowała w ogromne magazyny energii, głównie zbiorniki wodne oraz komory z gazem ziemnym, które w sytuacjach kryzysu odgrywają istotną rolę w bezpieczeństwie energetycznym kraju (*10 Jahre... 2011*). Innym działaniem na rzecz bezpieczeństwa, jakie przedsięwzięła Austria, było wprowadzenie systemu rewersu fizycznego w kilku gazociągach prowadzących do Niemiec i Włoch (*Energy Policies... 2014*), a także obrotu gazem, płynącym przez austriackie sieci, poprzez tak zwany scentralizowany punkt wirtualny (*Dokument roboczy...*).

Obecnie Austria nie widzi konieczności wprowadzenia mechanizmów mocowych uzasadniając to posiadaniem ogromnych magazynów energii, dobrze rozwiniętą międzynarodową infrastrukturą sieci oraz więcej niż wystarczającymi mocami produkcyjnymi osiąganymi przez elektrownie (*Ausgestaltung und Koordination... 2014*). Zdaniem rządu, wprowadzenie rynku

mocy nie przyniosłoby wiele korzyści, natomiast wiązałoby się z dodatkowymi kosztami ponoszonymi na utrzymanie stale dostępnych rezerw mocy. Temu sprzeciwia się austriacki regulator (*Presseaussendung...* 2014). Zamiast rynku mocy Austria chce rozbudowywać odnawialne źródła energii i sieci transgraniczne (*Energy Policies...* 2014). Nie bez znaczenia pozostaje tu również projekt Nord Stream 2, w którym udział miał austriacki koncern energetyczny OMV i który docelowo miał stanowić dla Austrii w przyszłości ważne źródło surowca energetycznego. Wątpliwości dotyczące Rosji jako wiarygodnego partnera gospodarczego są w przypadku państw Europy Zachodniej znacznie mniejsze, aniżeli wobec Europy Środkowo-Wschodniej, jako że jest to atrakcyjny rynek zbytu dla rosyjskiego gazu, z potencjałem wzrostu w przyszłości.

Podsumowanie

Austria ma trudne warunki wyjściowe do kształtowania polityki energetycznej państwa: jest odcięta od morza, nie jest samowystarczalna surowcowo oraz posiada relatywnie niski potencjał do rozwoju na szeroką skalę odnawialnych źródeł energii. Górzyste ukształtowanie większości terytorium oraz znaczący potencjał hydroenergetyczny pozwoliły jednak Austrii oprzeć krajową produkcję energii na elektrowniach wodnych. Niewątpliwym atutem jest stosunkowo niewielkie terytorium, które znacznie ułatwia przesył energii elektrycznej. Mimo mało rozległego obszaru i niewielkiej populacji, wysoki poziom rozwoju cywilizacyjnego państwa sprawia, że zapotrzebowanie na energię jest dość wysokie. Stąd też wysoki wskaźnik importu energii i surowców naturalnych w całościowym bilansie energetycznym tego państwa.

Z tego powodu Austria skupia się przede wszystkim na podniesieniu efektywności energetycznej tak, aby zapotrzebowanie na energię nie rosło, a w dłuższej perspektywie nawet malało. W tym celu w Strategii Energetycznej do 2020 r. Austria postawiła na rozwój nowych technologii, odnawialnych źródeł energii, modernizację i rozbudowę sieci, wprowadzanie inteligentnych liczników czy zmianę istniejącego modelu działalności gospodarczej (*Jahresbericht 2015*). Przy tym Austria równolegle wdraża działania prowadzące do zmniejszenia szkodliwych emisji gazów do atmosfery i służące ochronie środowiska naturalnego. Polityka klimatyczna, na którą szczególny nacisk kładzie Unia Europejska i Niemcy, miała silny wpływ na formę rozwoju energetyki w Austrii w ostatnich latach.

Proces liberalizacji rynku energii elektrycznej w Austrii – chociaż wciąż jeszcze rozwijany i dopasowywany, stosownie do zmieniających się warunków wewnątrz kraju i na płaszczyźnie europejskiej – można uznać za przeprowadzony z powodzeniem. W jego wyniku nastąpił spadek cen za energię elektryczną, obniżka taryf sieciowych, zmniejszenie monopolii poprzez rozdział obszarów działalności na rynku, wzrost konkurencji na rynku oraz podniesienie poziomu efektywności energetycznej. Austria posiada również dobrze zdywersyfikowany miks energetyczny i zasobne magazyny energii. Przy tym należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że

państwo to kształtowało swoją strukturę energetyczną latami. Transformacja rynku energii w formie, jaką narzuca prawodawstwo Unii Europejskiej, była już zaawansowana w momencie przyjmowania przez Austrię unijnych regulacji.

Tym niemniej Austrię czekają dalsze wyzwania związane z rozwojem krajowego rynku energii i wzmocnieniem konkurencji między innymi z powodu wciąż wysokiego poziomu koncentracji w obszarze sprzedaży energii. Podobnie odsetek zmian dostawcy energii przez konsumentów wciąż pozostaje relatywnie niski. Również w perspektywie międzynarodowej istnieją wyzwania związane z łączeniem rynków z Europą Środkowo-Wschodnią czy stabilizacją sieci w wymianie handlowej z Niemcami. Ważną kwestią dla Austrii jest także problem uzależnienia od importu energii elektrycznej i surowców potrzebnych do jej produkcji. W tym aspekcie plany Austrii dotyczące udziału w projekcie Nord Stream 2 stanowią niepokojący sygnał dla przyszłego rozwoju krajowej polityki energetycznej z kilku powodów. Po pierwsze, niskie ceny gazu ziemnego na światowych rynkach powodują przeniesienie zainteresowania konsumentów na wykorzystanie tego surowca, a tym samym spadek inwestycji na rozwój odnawialnych źródeł energii. Po drugie, gaz ziemny ma obecnie znaczący udział w całościowym miksie energetycznym Austrii (szczególnie w obszarze ciepłownictwa), stąd działania sprzyjające zwiększaniu podaży tego surowca na austriackim rynku energii będą utrudniały ograniczanie jego zużycia. Po trzecie, surowiec ten jest promowany w Austrii, z powodu relatywnie niskiego poziomu szkodliwych emisji, jako podstawowe źródło energii na etapie przejściowym w kierunku energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii. Długość trwania tego tak zwanego etapu przejściowego zależy jednak od wielu czynników społeczno-gospodarczych, w tym przede wszystkim tempa wzrostu popytu na energię. Po czwarte, priorytetem Austrii powinna być dywersyfikacja kierunków dostaw gazu ziemnego, którego prawie 100% importuje z Rosji (Österreich... 2014). Jednak – i to po piąte – Rosja nie jest postrzegana przez Austrię, jak również inne państwa Europy Zachodniej, jako mało wiarygodny i niepewny kontrahent, ale jako partner handlowy szukający rynku zbytu dla swojego towaru oraz źródeł inwestycji dla swoich projektów wydobywczo-infrastrukturalnych (np. na Syberii czy Arktyce). Stąd też projekt Nord Stream 2 jest często określany przedsięwzięciem wyłącznie komercyjnym przez reprezentantów politycznych państw bezpośrednio zaangażowanych w jego budowę, w tym Austrii. Wszystkie te elementy, chociaż związane tylko z jednym projektem, ale o dużej skali, stanowią poważne ograniczenie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii w Austrii.

Literatura

- 10 Jahre...2011 – 10 Jahre Energiemarkt-Liberalisierung in Österreich. Energie-Control Austria 2011. 170 s.
- 14 Jahre...2015 – 14 Jahre nach der Liberalisierung: Umsetzung und kritische Bestandsaufnahme. Bilans 2015. Stromliste.at. [Online] Dostępne w: <http://stromliste.at/energiemarkt/liberalisierung/umsetzung-kritik> [Dostęp: 28.05.2016].

- ACER...2015 – ACER w swojej opinii przyznał rację polskiemu regulatorowi. Oficjalna strona internetowa Urzędu Regulacji Energetyki. Data publikacji: 24.09.2015. [Online] Dostępne w: <http://www.ure.gov.pl/pl/urząd/wspolpraca-miedzynarod/6259,ACER-w-swojej-opinii-przyznal-racje-polskiemu-regulatorowi.html> [Dostęp: 28.05.2016].
- Agentur für die Zusammenarbeit... – Agentur für die Zusammenarbeit der Energieregulierungsbehörden empfiehlt Engpassmanagement an der deutsch-österreichischen Grenze. Oficjalna strona internetowa Federalnej Agencja ds. Sieci (Bundesnetzagentur). Data publikacji: 23.09.2015 [Online] Dostępne w: http://www.bundesnetzagentur.de/cln_1432/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2015/150923_GemeinsamePM.html?nn=265778 [Dostęp: 28.05.2016].
- Ausgestaltung und Koordination...2014 – Ausgestaltung und Koordination von Kapazitätsmechanismen im europäischen Strommarkt. Bewertung und Einordnung relevanter Handlungsoptionen zur Ausgestaltung und Koordination von Kapazitätsmechanismen in der Region Central Western Europe (CWE). Badania przeprowadzone przez A.T. Kearney na zlecenie Energie Baden-Württemberg AG. Kwiecień 2014. 93 s.
- Behördenzuständigkeit... – Behördenzuständigkeit in Elektrizitätsangelegenheiten. Oficjalna strona internetowa Austriackiego Związku Operatorów Systemów Przesyłowych (Oesterreichs Energie) [Online] Dostępne w: <http://oesterreichsenergie.at/energiepolitik/gesetzliche-grundlagen/behoerdenzustandigkeit.html> [Dostęp: 28.05.2016].
- Bundesgesetz... 2000 – Bundesgesetz, mit dem die Ausübungsvoraussetzungen, die Aufgaben und die Befugnisse der Verrechnungsstellen für Transaktionen und Preisbildung für die Ausgleichsenergie geregelt werden, StF: BGBl. I Nr. 121/2000.
- CHMIELEWSKI, A. 2009. *Bezpieczeństwo energetyczne państwa. Geopolityczne uwarunkowania*. Warszawa: Wydawnictwo M.M., 175 s.
- CZECH, A. 2012. Zarys ewolucji wspólnego rynku energii w Unii Europejskiej. *Studia Ekonomiczne* Nr 123 Międzynarodowe stosunki gospodarcze – integracja regionalna w Europie i na świecie, s. 251–262.
- Das realisierbare Windpotential Österreichs für 2020 und 2030. Follow-Up Studie zum Projekt „Windatlas und Windpotentialstudie Österreich“, Energiewerkstatt, Austrian Wind Potential Analysis, s. 6, [Online] Dostępne w: http://www.windatlas.at/downloads/Follow_Up_Bericht_2014.pdf [Dostęp: 28.05.2016].
- Die BWB... – oficjalna strona internetowa Federalnego Organu ds. Konkurencji (Bundeswettbewerbsbehörde) [Online] Dostępne w: <http://www.bwb.gv.at/DieBWB/Seiten/default.aspx> [Dostęp: 28.05.2016].
- Dokument roboczy Służb Komisji Europejskiej, Country Reports. Accompanying the document „Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions”. Progress towards completing the Internal Energy Market, SWD(2014) 311 final, Brussels, 13.10.2014, s. 3–11, 239 s.
- Dyrektywa... 2009 – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej.
- E-Control...2016 – E-Control: Energiemarktliberalisierung erhöhte Bruttoinlandsprodukt um 1,3 Prozent. APA-OTS Originaltext-Service GmbH – Austria Presse Agentur Gruppe. [Online] Dostępne w: http://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20160314_OTS0095/e-control-energiemarktliberalisierung-erhoehte-bruttoinlandsprodukt-um-13-prozent-bild [Dostęp: 28.05.2016].
- Elektrizitätswirtschaftsrecht... – Elektrizitätswirtschaftsrecht in Österreich. Oficjalna strona internetowa Austriackiego Związku Operatorów Systemów Przesyłowych (Oesterreichs Energie) [Online] Dostępne w: <http://oesterreichsenergie.at/energiepolitik/gesetzliche-grundlagen/elektrizitaetswirtschaftsrecht-in-oesterreich.html> [Dostęp: 28.05.2016].
- EIWOG 2010 – Bundesgesetz, mit dem die Organisation auf dem Gebiet der Elektrizitätswirtschaft neu geregelt wird (Elektrizitätswirtschafts und organisationsgesetz 2010 – EIWOG 2010), StF: BGBl. I Nr 110/2010.

- Energie-Control-Gesetz 2010 – Bundesgesetz über die Regulierungsbehörde in der Elektrizitäts- und Erdgaswirtschaft (Energie-Control-Gesetz – E-ControlG), StF: BGBl. I Nr 110/2010.
- Energiedaten... 2014 – Energiedaten Österreich 2014. Änderung wichtiger Kennzahlen und Einflussfaktoren im Vergleich zum Vorjahr. Statistik Austria, Direktion Raumwirtschaft, Fachbereich Energie. Raport wykonany przez Statistik Austria na zlecenie (Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft) i (Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft). Wiedeń 2016.
- Energiestatus... 2015 – Energiestatus Österreich 2015. Entwicklung bis 2013. Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft.
- EnergieStrategie... 2010 – EnergieStrategie Österreich 2020. Bundesministerium für Wirtschaft, Familie und Jugend, Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft. Wiedeń, 140 s.
- Energy Policies... 2014 – Energy Policies of IEA Countries: Austria. 2014 Review. OECD/IEA. Paryż, 148 s.
- Engpassmanagement... 2016 – Engpassmanagement. Oficjalna strona internetowa Federalnej Agencja ds. Sieci (Bundesnetzagentur). Data publikacji: 25.04.2016 [Online:] Dostępne w: http://www.bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Versorgungssicherheit/Stromnetze/Engpassmanagement/engpassmanagement-node.html [Dostęp: 28.05.2016].
- Fakten zum Strompreis... – Fakten zum Strompreis in Österreich – Nettopreise vs Steuern und Abgaben. Oficjalna strona internetowa Austriackiego Związku Operatorów Systemów Przesyłowych (Oesterreichs Energie) [Online:] Dostępne w: <http://oesterreichsenergie.at/daten-fakten/statistik/Strompreis.html> [Dostęp: 28.05.2016].
- Fischer, K. i Rosenkranz, C. 2012. *Handbuch Energiepolitik Österreich*. LIT, Münster, 322 s.
- Geografie... – Geografie und Bevölkerung. Oficjalna strona internetowa dot. migracji Federalnego Ministerstwa Pracy, Spraw Społecznych i Ochrony Konsumentów (Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz) i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Bundesministerium für Inneres) [Online:] Dostępne w: <http://www.migration.gv.at/de/leben-und-arbeiten-in-oesterreich/oesterreich-stellt-sich-vor/geografie-und-bevoelkerung.html> [Dostęp: 28.05.2016].
- HOFFMANN, T. 2014. *Polityka energetyczna jako przykład polityki publicznej*, s. 263–74 [W:] *Bezpieczeństwo energetyczne. Rynki surowców i energii – teraźniejszość i przyszłość*. T. 1 *Polityka – gospodarka – zasoby naturalne i logistyka*. Kwiatkiewicz P. red., Poznań, 678 s.
- HOFMAN-PIANKA, A. 2002. Liberalizacja energii po austriacku (cz. I). *Cire.pl*, 08.08.2002, [Online:] Dostępne w: <http://www.cire.pl/publikacje/Liberaustriacku.pdf> [Dostęp: 28.05.2016].
- Jahresbericht 2015 – Jahresbericht 2015: Der Energiemarkt voll in Bewegung. Energie-Control Austria. Wiedeń 2016.
- Kraftwerkskarte... 2015 – Kraftwerkskarte von Oesterreich Energie. Aktuelle Entwicklungen bedrohen funktionierende Stromversorgung. Presseinformation vom 27.05.2015. Oesterreich Energie.
- KWINTA, W. 2011. Rynek energii: Austria. *Polska Energia* Nr 3/4 (29/30), s. 22–23.
- Monitoring... 2015 – Monitoring Report: Versorgungssicherheit Strom. Energie-Control Austria. Wiedeń 2015.
- Noty faktograficzne o Unii Europejskiej, 5.7. Polityka energetyczna, 5.7.1. Polityka energetyczna – zasady ogólne [Online:] Dostępne w: <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/pl/displayFtu.html?ftuId=theme5.html> [Dostęp: 28.05.2016].
- Opinion... 2015 – Opinion of the Agency for the Cooperation of Energy Regulators No 09/2015 of 23 September 2015 on the compliance of national regulatory authorities' decisions approving the methods of allocation of cross-border transmission capacity in the Central-East Europe region with Regulation

- (EC) No 714/2009 and the guidelines on the management and allocation of available transfer capacity of interconnections between national systems contained in Annex I thereto.
- Österreich... 2014 – Österreich zahlt 15 Milliarden für Öl- und Gasimporte, Österreichischer Biomasse-Verband, Wien, 04.09.2014, [Online] Dostępne w: <http://www.biomasseverband.at/presse/presseaussendungen/pressematerialien-2014/oesterreich-zahlt-15-milliarden-fuer-oel-und-gasimporte/> [Dostęp: 18.12.2016].
- Preisverfall... 2015 – 2015 war schwieriges Jahr für Strombranche. Preisverfall an den Börsen, steigende Importe und zunehmende Netzbelastung. Presseinformation vom 27.12.2015. Oesterreich Energie.
- Presseaussendung... 2014 – Presseaussendung: Zahlungen für Bereithalten von Kraftwerken in Österreich nicht nötig. Doniesienie prasowe E-Control z dn. 04.06.2014. Oficjalna strona internetowa Energie-Control Austria [Online:] Dostępne w: <http://www.e-control.at/presse/aktuelle-meldungen/kapazitaetsmaerkte-nicht-notwendig> [Dostęp: 18.12.2016].
- PVGIS © European Union, 2001–2008, Šúri M., Huld T.A., Dunlop E.D. Ossenbrink H.A., Potential of solar electricity generation in the European Union member states and candidate countries, “Solar Energy”, Vol. 81, Issue 10, 2007, s. 1295–1305, <http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/cmmaps/eur.htm#AT> [Dostęp: 28.05.2016].
- Rozporządzenie 2015/1222... – Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1222 z dnia 24 lipca 2015 r. ustanawiające wytyczne dotyczące alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi.
- Rozporządzenie... 2009a – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 714/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej.
- Rozporządzenie... 2009b – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 713/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiające Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER).
- SZUKALSKI, P. red. 2006. *Szansa na sukces. Recepty współczesnych Polaków*. Łódź: Wyd. UŁ, s. 123–137, 210 s.
- Trzeci pakiet... 2009 – Trzeci pakiet energetyczny. Oficjalna strona internetowa Urzędu Regulacji Energetyki. [Online] Dostępne w: <http://www.ure.gov.pl/pl/urząd/wspolpraca-miedzynarod/trzeci-pakiet-energetyki> [Dostęp: 28.05.2016].
- WIERZBIŃSKI, M. 2014. Determinanty konieczności wdrożenia rynku zdolności wytwórczych w energetyce. *Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* Nr 343 Modele zarządzania kosztami i dokonania, Wrocław, s. 570–581.

Anna KUCHARSKA

15 years after the liberalization of the energy market in Austria

Abstract

Austria is a relatively small country, however it has quite a high energy demand due to the country's high civilizational development. The country does not have its own natural energy resources. Austria also

does not have access to the sea, therefore it cannot take advantage of offshore opportunities. These issues make Austria rely on other countries to import energy. Given Austria's central geographical position, a significant number of international energy routes cross in Austria. This, however, entails Austrian strong import dependency. Despite the adverse geopolitical context, Austria needed to create a national energy policy, which would guarantee the energy security of the country and meet environmental standards. Austria recognised the potential of renewable energy sources quite early – especially hydro energy – taking advantage of the mountainous topography. The country is one of the leaders in the European Union in terms of share of renewable energy sources in overall domestic electricity production. 2001 marked the beginning of the symbolic liberalized energy market in Austria. The implementation process of the liberalization was the fastest of all the EU member states and was generally successful. The liberalization allowed the structure of the Austrian energy market to essentially be reorganized and to become beneficial for the final consumers. Nevertheless, not all the targets have been met. Austria is facing challenges regarding the further development of the energy market. This includes internal issues such as the still quite high market concentration at the retail level. On the other hand, the creation of a common European energy market and the market coupling with the Central and Eastern European region require further regulatory actions in regards to adjusting the structure of the Austrian energy market. The following paper analyzes the objective premises and the process of the energy market's development in Austria. It also contains a review of the current national energy situation and an assessment of the liberalization process.

KEYWORDS: energy market, liberalization, Austria